

Årsrapport 2025-26

Mobbeombudet

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

Fra Mobbeombudet

I denne rapporten vil jeg beskrive mobbeombudets arbeid og erfaringer i skole- og barnehageåret 2025-26.

Den flerårige tendensen fortsetter: Det kommer noe færre henvendelser, men henvendelsene er større, mer komplekse og mer krevende.

Mange av historiene er vonde. De vondeste handler om barn og ungdom med stort og tydelig hjelpebehov, som møter et system som ikke evner å hjelpe. Manglende hjelp knyttes ikke til vilje, men til kapasitet.

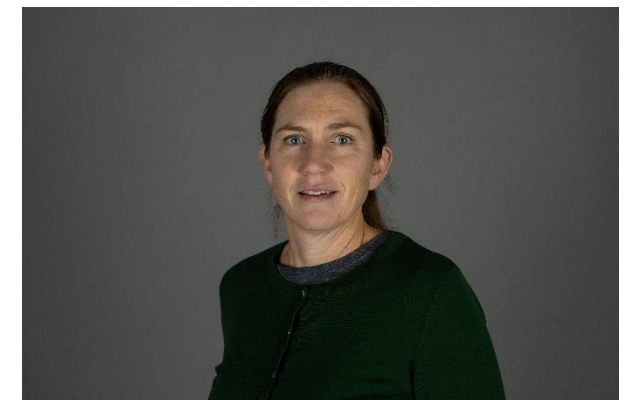
Jeg ser gang på gang at mangelfull eller lite hensiktsmessig oppfølging bidrar sterkt til at barn og ungdom støtes ut av fellesskapet.

Som ombud har jeg plikt til å si fra om det jeg ser. Derfor tar jeg også opp dette som tema under henvendelser i årets rapport.

Mobbeombudene har utvilsomt en viktig og krevende oppgave. Vi møter mange sårbare barn, elever og familier. For dem kan hjelp og støtte i en vanskelig situasjon bety mye. Antall avsluttede saker viser at arbeidet vårt har positiv effekt for dem som trenger oss.

Vi møter også mange ansatte i skoler og barnehager med stort ønske om å hjelpe og med åpenhet for bistand og veiledning. Deres fortvilelse når de ikke opplever å kunne hjelpe er betydelig.

I samarbeid med ansatte, kommunene, hjelpetjenesten og foreldre har mobbeombudet vært med å bidra til at mange barn og ungdommer har fått en tryggere og bedre hverdag.

Vestfold fylkeskommune, 19.06.26

Innhold

1 Innledning – formål og prioriteringer

2 Trygt og godt i skolen

3 Forebyggende arbeid

4 Mobbeombudets arbeid

5 Henvendelser

6 Ombudsrollen 2026-27

Innledning

Mobbeombudet er til for barn i barnehage, elever i grunnskolen og deres foresatte. Barnehageloven kapittel 8 og opplæringsloven kapittel 12 gir barn og elever rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Retten bygger på subjektivitetsprinsippet. Det betyr at barnets egen opplevelse av situasjonen avgjør om barnet har et trygt og godt miljø.

Mobbeombudet samarbeider med alle kommunene i fylket. Mange aktører har medansvar for å sikre barn og elevers rettigheter. Overfor disse aktørene har mobbeombudet en rådgivende og veiledende rolle. Vi arbeider derfor aktivt for å bygge gode samarbeidsrelasjoner med blant annet barnehager, skoler, kommuner, PPT, barnevern, forebyggende helsetjenester og andre.

Ordningen med fylkesvise mobbeombud startet som en nasjonal prøveordning høsten 2018 og videreføres i sin nåværende form ut 2026. Det er vedtatt at mobbeombudsordningen skal gjøres til en permanent ordning. Endelig utforming er ikke avklart, men forventes å komme innen utløpet av 2026.

Formålet

Formålet til Mobbeombudet er å bidra til at alle barnehagebarn og grunnskoleelever har det trygt og godt i sin barnehage og på sin skole og gi hjelp og støtte til barn og foreldre når barnet opplever utfordringer i sitt miljø. Mobbeombudet har et særlig ansvar for å sikre at barnets rett til å bli hørt ivaretas og at barnets beste legges til grunn for de valgene som gjøres på vegne av barnet.

Bærekraftsmål

Mobbeombudets arbeid bygger på FNs bærekraftsmål, som også er integrert i Vestfold fylkeskommunes planstrategi og styringsarbeid. Særlig to mål er sentrale for arbeidet med barnehage- og skolemiljø:

Mål 3: God helse og livskvalitet

Et trygt og inkluderende oppvekstmiljø er avgjørende for barns psykiske helse, trivsel og utvikling. Arbeidet med skolemiljø er en viktig del av samfunnets innsats for å fremme livskvalitet og forebygge utenforskap.

Mål 4: God utdanning

Alle barn har rett til inkluderende, rettferdig og kvalitetsmessig opplæring. Det handler ikke bare om retten til skolegang, men også at en får gode lærere og kvalitet i undervisningen hele veien fra barneskolen til universitet.

I Vestfold er det et mål at alle elever skal gjennomføre opplæringsløpet med kompetanse som gir muligheter videre i utdanning og arbeidsliv. Tidlig innsats og gode overganger mellom nivåer er avgjørende for å lykkes. Vestfold fylkeskommune legger til grunn at bærekraftig utvikling krever samspill mellom sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Mobbeombudets arbeid med å sikre barn og elevers rett til et trygt og godt miljø er en viktig del av dette helhetlige samfunnsoppdraget.

Oppgaver:

Mobbeombudet skal jobbe aktivt for å gjøre ombudsordningen kjent.

Mobbeombudet skal besvare henvendelser og gi hjelp og veiledning til barn, elever og foresatte der barnehage- eller skolemiljø oppleves utfordrende. Mobbeombudet skal tale barnas og elevenes sak og sikre deres rett til å bli hørt.

Mobbeombudet arbeider for at barn og elevers rett til et trygt og godt miljø ivaretas og gir skoler, barnehager og kommuner faglig støtte og veiledning for å oppnå dette slik at barnets beste ivaretas.

Mobbeombudet arbeider forebyggende gjennom informasjonsspredning til barn, elever og foresatte og gjennom kompetansehevende tiltak i samarbeid med barnehager, skoler og kommuner.

Mobbeombudet skal bidra til å aktivere det tverrfaglige nivået lokalt og gi faglig støtte slik at barnehagen, skolen og kommunen selv kan ivareta barnets behov.

Prioritering av arbeidet

Mobbeombudets oppgaver er definert gjennom mandatet. For å innfri forpliktelsene ser vi det som hensiktsmessig å balansere tre hovedområder:

1. **Tilgjengelighet for primærgruppen** (barn, elever og foresatte) – for å kunne gi hjelp og støtte som deres ombud. Dette er mobbeombudets viktigste oppgave og prioriteres høyest.
2. **Tilstedeværelse i praksisfeltet** – for å sikre innsikt i utfordringsbildet i Vestfold, samt troverdighet i systemarbeidet og relasjonen til kommunene.
3. **Systemrettet arbeid** – for å bidra til ansvarliggjøring og kompetanseheving i kommunene. Her prioriteres involvering av virksomhetenes ledelse, skole- og barnehageeiere, slik at de tar ansvar for å bygge forsvarlige systemer og kompetanse.

Vår tilstedeværelse i praksisfeltet kommer til uttrykk gjennom arbeid med enkeltsaker, foreldremøter, elevøkter og systemnivå-arbeid (fagøkter for kommuner og personalgrupper). Dette bidrar på to måter:

- **Faglig troverdighet:** Skoler, barnehager og kommuner bruker oss i økende grad som faglige støttespillere. Vi har kun en rådgivende og veiledende funksjon, og er avhengig av dette for at arbeidet skal ha innvirkning.
- **Synlighet og tillit:** Økt troverdighet ovenfor de vi skal være ombud for, slik at de som trenger hjelp, tar kontakt. Dette er særlig viktig for de eldste elevene og deres foresatte, da redsel for gjengjeldelse fra medelever eller skole ofte hindrer dem i å be om hjelp.

Elevundersøkelsen 2024 viser at andelen elever i Vestfold som opplever mobbing på 7. og 10. trinn viser en moderat nedgang etter svært høye tall i perioden 2022-2024. På 7. trinn oppgir 9,5 % av elevene i Vestfold at de har blitt mobbet på skolen, mens 8,5% oppgir det samme på 10. trinn. Tallene for Vestfold følger den nasjonale utviklingen, med moderat nedgang.

Mobbing og utenforskap er komplekse samfunnsutfordringer med store personlige og samfunnsøkonomiske konsekvenser. Det påvirker psykisk og fysisk helse, livskvalitet, gjennomføring av skolegang og deltagelse i arbeidslivet. Mobbeombudet ser hvordan barnets situasjon også påvirker familiens helse og foresattes arbeidsdeltakelse.

En slik samfunnsutfordring løses ikke av enkeltaktører alene, men krever et robust og tverrfaglig samarbeid mellom skoler, barnehager, kommuner, foresatte og hjelpetjenester.

Trygt og godt i skolen

Av og til er tittelen «mobbeombud» ikke helt dekkende. Det nasjonale mandatet sier at mobbeombudene skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole. Når lovverket definerer et godt psykososialt miljø vektlegges begrepsparet trygt og godt, der mobbing er en av faktorene som nevnes (§112.2 og §12.3)

Det er mange ting som kan føre til at barn og ungdom ikke har det trygt og godt på sin skole. En av disse er mobbing. For andre kan det handle om ensomhet og utenforskap, helseutfordringer, vanskelige relasjoner til ansatte, diskriminering, strev med fag eller elevrolle eller en livssituasjon som i sum gjør hverdagen vanskelig. Uavhengig av årsak skal skoler agere når retten til trygt og godt utfordres, og barnets rett påvirkes ikke av årsaken.

Derfor jobber mobbeombudet også med saker hvor mobbing ikke er årsaken til at det tas kontakt. Av og til er foreldre usikre på om det er riktig å ta kontakt, og av og til er kommunene usikre på hvorfor det er mobbeombudet som tar kontakt når barnet eller ungdommen ikke utsettes for mobbing. Samtidig ser mobbeombudet at det er størst økning i henvendelser som dreier seg om brudd på andre rettigheter som fører til at elevens rett til et trygt og godt skolemiljø brytes. Derfor er det viktig å være kjent med hva lovverket sier.

I opplæringsloven er det en tydelig sammenheng mellom barnets/ungdommens rett til å bli hørt og at beslutninger som tas skal være til deres beste (§10.1 og §10.2), deres rett på tilpasning (§11-1) og deres rett til å ha det trygt og godt (§12-2 og §12-3). En skolehverdag som ikke ivaretar disse rettighetene, der eleven ikke får den hjelpen og støtten den trenger, vil aldri kunne gi et miljø for eleven som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.

§ 10-1. *Det beste for eleven*

Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn

§ 10-2. *Elevane sin rett til medverknad*

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

§ 11-1. *Tilpassa opplæring*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine.

§ 12-2. *Retten til eit trygt og godt skolemiljø*

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring.

§ 12-3. *Nulltoleranse og førebyggjande arbeid*

Skolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg for at alle elevane skal ha eit trygt og godt skolemiljø.

Forebyggende arbeid

Mobbeombudet jobber aktivt for å styrke barns og elevers rett til et trygt og godt miljø i barnehage og skole og har flere prioriterte arenaer for dette arbeidet.

For å gjøre ordningen tilgjengelig for innbyggerne er det viktig å gjøre ombudsrollen kjent. Synlighet og tilstedeværelse på foreldremøter, temakvelder, skolebesøk og andre aktiviteter er en viktig del av dette arbeidet. Informasjonsspredning og kompetansebygging hos barn og foreldre er en uttalt del av mobbeombudets mandat. Dermed er dette en høyt prioritert oppgave og ombudet deltar på et betydelig antall slike arrangementer gjennom året.

God kompetanse og forståelse for den ansattes plikter og ansvar har avgjørende betydning for hvor godt skoler og barnehager evner å ivareta sine miljøer. Derfor prioriteres deltagelse på personalmøter, fagøkter og veiledning i kommuner, skoler og barnehager.

En stor del av arbeidet handler om støtte og veiledning i enkeltsaker. Ombudet jobber for at hver sak også skal bidra til systemlæring, slik at praksis utvikles og forbedres.

Mobbeombudet samarbeider med ulike kommunale aktører for å sikre barns og elevers rettigheter gjennom hele utdanningsløpet. Målet er at trygg oppvekst skal være et felles kommunalt ansvar. Kommunene i Vestfold er ulikt organisert. Ombudet jobber derfor aktivt for å forstå lokale strukturer og samarbeidsarenaer.

Mobbeombudet ser at de skolene og barnehagene som har ansatte som forstår hva de skal se etter og hvordan de skal gripe inn, raskere avdekker og stopper krenkelser. Vi ser også at skoler og barnehager med kompetanse i å undersøke, analysere og finne rett tiltak, jobber mer systematisk og målrettet, og dermed finner de også bedre hjelp til de barna og de ungdommene som opplever miljøet som vanskelig.

Mobbeombudets arbeid i skole- og barnehageåret 2025-26

Som beskrevet i årsrapporten 24-25 har synlighet og tilstedeværelse i barnehagene vært et prioritert område i året som har gått. Målsettingen var å øke antall henvendelser om barn i barnehage gjennom å gjøre ordningen bedre kjent. Begrunnelsen for målet er at vi gjennom historiene til mange skoleelever får vite at dette startet i barnehagen. Forskning støtter konklusjonen om at mobbing og utenforskap finnes i barnehagen, men at det ikke alltid identifiseres eller gripes inn tidlig nok. Evalueringen av retten til et trygt og godt barnehagemiljø viser at rettighetene er lite kjent blant foreldre, og at ansatte er usikre på definisjoner av krenkelser og mobbing. Som følge av dette blir håndteringen av slike saker mer tilfeldig.

I året som har gått har ombudet deltatt på et betydelig antall foreldremøter for barnehage. I samarbeid med både kommunale og private barnehageeiere har vi også fått til en rekke større foreldremøter der arrangør har samlet alle barnehageforeldre i en bydel, de private aktørene har samlet alle sine barnehager i et område osv. Til flere av disse større møtene har vi også lagt opp til en personaløkt den første timen, etterfulgt av en felles økt for personal og foreldre. Mobbeombudet har fått mange positive tilbakemeldinger på dette. Det trekkes spesielt frem nytten av å høre det samme samtidig, større grad av felles språk og forståelse og et økt samlet fokus og ansvar for å bygge gode og inkluderende barnemiljøer.

I ombudets eget arbeid har man sett effekten ved at det har kommet flere henvendelser om barnehagebarn. Sammenlignet med mengden henvendelser fra skole er andelen fortsatt liten, men økende.

Forskning viser at tidlig mobbing og utenforskap som ikke identifiseres og håndteres i barnehagen innebærer betydelig risiko for barnets videre utvikling. Risikoen knyttes til tre kategorier:

- **Langvarige psykiske plager (for eksempel angst, depresjon)**
- **Sosiale og akademiske utfordringer senere i skoleløpet**
- **Økt risiko for mobbing videre i livet**

Kunnskap om hva mobbing og utenforskap er, hvordan det kan oppdages og hvordan det bør håndteres hos både foreldre og ansatte, er viktig forebygging.

Mobbeombudets anbefalinger til kommunene:

- Bygg en struktur som sikrer kontinuitet i arbeidet med hele barnehagepersonalets kompetanse. Arbeidet bør gi trygghet i hva mobbing og utenforskap er, hvordan man kan identifisere og hvordan dette bør håndteres og følges opp.
- Sikre at alle barnehagene løfter dette temaet jevnlig på foreldremøter der foreldrene gis kunnskap om det samme.
- Felles økter med foreldre og personalet gir et godt utgangspunkt for samarbeid og kollektivt ansvar og fokus.

Henvendelser skole- og barnehageåret 2025-26

Mobbeombudet får mange henvendelser fra foresatte gjennom skoleåret. Disse henvendelsene gir et innblikk i de utfordringene og bekymringene foreldre og foresatte opplever på vegne av sine barn i skole- og barnehagemiljøer. Når foresatte kontakter ombudet har samarbeidet ofte blitt utfordrende. I sakende der samarbeidet utfordres er det særlig tre faktorer som går igjen:

Manglende oppfølging

Mange foresatte beskriver tiltak som ikke gir varig bedring. Tiltakene oppleves som kortvarige, lite målrettede eller for dårlig fulgt opp. Flere opplever at skole eller barnehage ikke tar barnets opplevelser på alvor, eller at problemene blir tonet ned. Noen beskriver også mangelfull dokumentasjon, svak oppfølging av lovpålagte plikter og at barnet får skylden i komplekse situasjoner.

Svikt i samarbeid og tillit

Mange foresatte opplever at de oppfattes som krevende. De føler seg ikke hørt eller tatt på alvor. Kommunikasjonen beskrives som preget av uenighet, lite åpenhet og manglende tillit. Noen foreldre opplever at de får et uforholdsmessig tungt ansvar for å løse situasjonen. Dette gjelder særlig rundt barn og ungdom med høyt fravær.

Konsekvenser for helse og skolehverdag

Mange barn har fått store belastninger som følge av situasjonen. Henvendelsene beskriver blant annet:

- skolevegring og høyt fravær
- angst, depresjon og vedvarende uro
- søvnproblemer, mareritt og fysiske plager
- sosial tilbaketrekning og isolasjon

I opplæringslovens kapittel 10 og barnehageloven kap 3 omtales samarbeid med hjemmet.

Barnehage- og skole (kommunen) er ansvarlig for at samarbeidet fungerer og foresatte har både rett og plikt til å delta og motta informasjon.

Ombudet erfarer at omforent forståelse, god kommunikasjon og et ærlig og tillitsfullt samarbeid er avgjørende for å finne gode løsninger, spesielt i de mer komplekse sakene.

For foresatte er det viktig å være trygg på at barnet tas på alvor og at det de formidler om og på vegne av barnet anerkjennes.

Dersom foresatte skal ha tillit til skole/barnehage er de avhengig av å se handling, for eksempel ved at avtalte tiltak gjennomføres i praksis.

For skoler og barnehager er det viktig at foresatte er trygge på at de også ønsker det beste for barnet, selv om det noen ganger betyr å velge andre løsninger enn de foresatte ber om.

Ombudet erfarer at selv om tiltak gjennomføres som avtalt er det ikke alltid effekten blir umiddelbart synlig for barn og foresatte. Det kan belaste samarbeide og tillit.

Henvendelser skole- og barnehageåret 2025-26

I 2025-26 har ombudet arbeidet tett på ca 50 individsaker der det har vært nødvendig at mobbeombudet følger opp over tid. Tendensen fra de tre foregående årene ser ut til å ha stabilisert seg – det kommer noe færre henvendelser enn i de første årene mobbeombudet var virksomt, men de sakene som kommer er tunge, alvorlige og komplekse.

Felles for sakene er at de har høy alvorlighetsgrad, har pågått over lengre tid, og innebærer ulike former for krenkelser. I sakene beskrives blant annet verbal og fysisk mobbing, ekskludering og utestenging, ensomhet, diskriminering og rasisme. I mange av sakene foregår krenkelsene også digitalt.

Henvendelsene viser en relativt jevn fordeling mellom gutter og jenter, med en svak overvekt av gutter. Samtidig fremkommer det noen tydelige mønsterforskjeller: Guttene beskrives oftere i saker med fysisk mobbing, utagering, konflikter og det å bli gjort til «syndebukk» eller stigmatisert, mens jentenes saker i større grad preges av relasjonelle utfordringer som utestengelse, baksnakking, sosial kontroll og psykiske belastninger. Samtidig er likhetene tydelige – begge kjønn opplever utrygghet, langvarig mobbing, manglende tilhørighet og utilstrekkelig oppfølging fra voksne, og konsekvensene er ofte de samme i form av engstelse/angst, skolevegring og lav selvfølelse.

Når det gjelder alder, er tyngdepunktet klart i barneskolealder (ca. 7–12 år), der hovedvekten av henvendelsene ligger. Det finnes også flere saker fra ungdomstrinnet (13–15 år), som ofte kjennetegnes av mer fastlåste og langvarige situasjoner med høyere fravær og større psykisk belastning. I tillegg er det noen få saker fra barnehagealder (3–5 år), som viser at utfordringer med utestengelse og manglende trygge relasjoner kan oppstå tidlig. På tvers av aldersgruppene er det en tydelig likhet i at problemene ofte starter tidlig og utvikler seg over tid dersom de ikke håndteres godt nok.

Disse mønstrene understreker behovet for bevissthet i arbeidet med barnehage- og skolemiljø der en har innsikt i hvilke uttrykk som kan forekomme og ulikhetene i disse.

Tiltak må tilpasses ulike former for mobbing og psykososiale belastninger.

Kommunene må sikre at skolene har kompetanse til å møte både fysiske og relasjonelle utfordringer, og at barn får reell støtte – uavhengig av kjønn og alder.

Henvendelser skole- og barnehageåret 2025-26

Nesten 30% av henvendelsene inneholder tydelige elementer av manglende tilrettelegging for elever med særskilte behov. I disse sakene er behovene kjent for skolen, men tilretteleggingen oppleves som mangelfull. Eksempler som går igjen er elever som ikke får tilpasset undervisning eller deltakelse i aktiviteter, barn som blir stående alene i utfordringene sine uten tilstrekkelig støtte, og elever med psykiske belastninger som møtes med økt krav fremfor tilrettelegging.

Felles for sakene er at tiltak enten uteblir eller er utilstrekkelige, at ansvar helt eller delvis legges på barnet eller hjemmet, og at manglende kompetanse eller ressurser ser ut til å begrense skolens evne til å gi nødvendig oppfølging.

Dette inkluderer barn med:

- somatiske sykdommer (f.eks. diabetes, alvorlig akutt sykdom, kronisk sykdom)
- nevrodivergente vansker (ADHD, tics, autismespekterforstyrrelser, språkvansker, dysleksi)
- sansetap (hørselshemming, svaksynt/blind)
- psykiske vansker (angst, traumer, skolevegring)
- sammensatte sårbarheter der behov er kjent, men ikke fulgt opp

For alle disse barna blir opplevelsen av å ha et trygt og godt miljø utfordret. Enten fordi manglende trygghet har vært en medvirkende årsak til utvikling av strevet, eller fordi manglende tilrettelegging gjør det så vanskelig å delta i skolens aktiviteter at avstanden til fellesskapet blir for stor.

For foresatte blir belastningen enorm ved at de både skal håndtere og ivareta barnets særskilte behov, kjempe for riktig og tilstrekkelig tilrettelegging og ofte kompensere for tilleggsutfordringene som kommer når barnet ikke lenger opplever det trygt og godt å være på skolen.

«Skyvespillet»

Mobbeombudet ser at det mange foreldre og barn opplever som ansvarsfraskrivelse, ofte skyldes maktesløshet og fortvilelse i et system som skal løse oppgaver det verken har økonomisk, kompetansemessig eller praktisk kapasitet til eller forutsetninger for.

Kommuner, kommunens hjelpetjenester, skoler, barnehager, pedagoger og fagarbeidere/assistenter blir bedt om å løse oppgaver de selv ser at de ikke makter å gi en forsvarlig oppfølging av. Dermed kvier den enkelte seg for å påta seg ansvaret og barn og familier skyves sideveis i mellom instanser i kommunen. Denne runddansen er utmattende for de voksne og ødeleggende for barna.

Mobbeombudet erfarer at kommunene er stadig flinkere på å ivareta utfordringer innenfor et mer moderat nivå. Samtidig er det fortsatt manglende beredskap til å møte utfordringer med stor grad av kompleksitet og høy alvorlighetsgrad.

«Skyvespillet»

For å forstå utfordringene er det viktig å kjenne til rammebetingelsene i norsk skole. Skoler får ressurser basert på elevtall og elevers behov, inkludert individuelle tilrettelegginger. PPT gir sakkyndige uttalelser om elevens behov, og skolen fattet enkeltvedtak om hvordan disse skal ivaretas.

Skolen fordeler ressursene på oppgaver, klasser og trinn ut fra elevtall og definerte behov. En vanlig misforståelse er at en elevs rett til et visst antall timer medfølger like mange øremerkede timer. Eksempelvis: Hvis en elev har rett på 5 timer pr uke, en annen på 7 timer og en tredje på 4 timer, betyr ikke det at klassen får 16 timer. Klassen kan i stedet få 8 timer, der den samme timen brukes til å dekke flere elevers behov samtidig – noe som kan være både hensiktsmessig og tilstrekkelig. Hjelp og støtte skal fortrinnsvis gis i klassefelleskapet. Det er ubestridelig at alle timer gitt til en elevgruppe er velbegrunnet og knyttet til et sett definerte oppgaver.

Dette blir utfordrende når elevenes behov er så ulike at det blir umulig å ivareta disse samtidig. Dette kan være når en fagarbeider er satt til å ivareta en elev med reguleringsvansker, som har behov for voksenstøtte for å unngå frustrasjon og utageringer og som trenger hjelp til å strukturere oppgaver og til å ta pauser utenfor klasserommet og den samme fagarbeideren samtidig skal gi lesestøtte og hjelp i arbeidet til en elev med store fagvansker.

Dette blir også utfordrende når det skjer endringer gjennom skoleåret. Det kan avdekkes at en elev man har vært bekymret for har store gjennomgripende språkvansker, en elev diagnostiseres med diabetes, en elevs bekymringsfulle fravær eskalerer eller det kommer en elev flyttende etter en akutt fosterhjemsplassing. Skolen vil så godt som aldri få tilført midler, men skal løse dette innenfor eksisterende ramme. Mange foresatte forventer at skolen da får tilført ressurser tilsvarende de rettighetene elevens behov gir. I realiteten må skolen finne disse ressursene innenfor eksisterende ramme, som i praksis betyr at ressurser flyttes fra det ene elevbehovet til det andre.

I lys av fylkeskommunens satsning på **Våre unge vestfold** ønsker mobbeombudet å belyse dette utfordringsområde for politikerne. Løsningene må finnes i tett samarbeid mellom samfunnsaktørene og i dialog med elever og foresatte.

Våre unge Vestfold er et samarbeid på tvers av kommuner, fylkeskommune, Nav og næringsliv for å redusere utenforskap blant unge. Sammen skal vi endre systemene og gjøre Vestfold til fylket med minst utenforskap innen 2040.

Våre unge Vestfold er en satsing på tvers av sektorer og forvaltningsnivå som skal:

- Redusere utenforskap blant unge
- Skape bedre overganger til utdanning og arbeid
- Bidra til varige forbedringer i systemene som skal støtte unge i utdanning, kvalifisering og arbeid

Veien ut av fellesskapet

Ane er en oppdiktet person. Men her får hun lov til å representere flere av de barna og de ungdommene mobbeombudet har møtt gjennom skole- og barnehageåret. Ane har fått lov til å vise hvordan sammensatte utfordringer over tid får utvikle seg og hvordan noen av våre unge gradvis og ganske stille skyves ut av fellesskapet. Hun får også vise hvor vanskelig det er å finne hjelp når barnet ikke er i stand til å ta i mot hjelpen der den gis eller når hjelpen som tilbys ikke er det barnet trenger.

Ane er ni år og går i 4. klasse. I hennes klasse er det flere elever som kan oppleves uforutsigbare og ganske voldsomme. Hun er mye engstelig og bekymret. Det er ikke alltid så lett å få de voksnes oppmerksomhet eller hjelp. Ane har lenge syntes det er vanskelig med lesinga, og stadig oftere strever hun med å forstå hva hun skal gjøre. Hun kvier seg for å be om hjelp. Som regel må man vente lenge. Det er bedre å late som man gjør noe så de andre ikke ser at hun ikke forstår.

Ane er 12 år og går i 7. klasse. Hun er ganske redd på skolen etter flere episoder med utageringer i klasserommet. Spesielt en av gutta kan bli fryktelig sint og kaste ting rundt. Ane har opplevd at han har flydd på både lærere og medelever. Faglig har det blitt veldig vanskelig. Det er fryktelig mye tekst til alle oppgaver. Til og med i matte har det blitt nesten umulig på grunn av all teksten. Hun har fått vite at hun har dysleksi og har kommet på en lesegruppe. Aller helst ville Ane hatt hjelp når hun skal lese tekst og oppgaver i klasserommet. Men de voksne er stort sett opptatt. Dessuten vil hun ikke at de andre skal se hvor dårlig hun leser. Ane er god til å late som hun vet hva hun skal gjøre. Hjemme prøver pappa å hjelpe til med lekser og innleveringer. Men han kan ikke hjelpe når det er presentasjoner og prøver. Ane har mye vondt i magen. Hun er stressa og fortvila. Hun vil helst slippe å gå på skolen når hun vet det blir mye lesing, når hun skal ha prøve eller når det er gruppearbeid. Når det er presentasjoner blir det helt umulig. Hun blir helt hysterisk hjemme, og de siste gangene har mamma eller pappa måttet be om at hun skal få slippe.

Ane er 13 år og går i 8. klasse. Det siste året har det blitt mye fravær. Ane er mye engstelig, sliten og lei seg. Overgangen til ungdomsskolen ble tung. Hun kjenner på å ikke få til noe som helst. Hun trekker seg unna de gamle vennene for hun klarer ikke svare på hvorfor hun er så mye borte. Hun skal få ekstra hjelp på skolen med lesinga i alle fag og hun har fortsatt plass på lesegruppa. Ane er såpass mye borte at det er vanskelig å vite hva de andre holder på med. Og de gangene hun klarer å komme er den som hun skulle få hjelp fra ofte satt til noe annet. Hun har opplevd at de voksne blir overrasket over at hun kommer og det kan kjennes som at det passet litt dårlig for de hadde ikke planlagt at det skulle være plass til henne i kabalen deres.

Veien ut av fellesskapet

Ane er 14 år og går i 9. klasse. Rett før jul sa det helt stopp. Hun ble så redd at hun ikke fikk puste da hun var på skolen. De voksne sa hun måtte bli og fullføre engelsktentamen. Det ble helt umulig og til slutt latet hun som hun skulle på do og løp hjem. Pappa måtte dra på skolen og hente tingene hennes. Den vonde følelsen kommer tilbake hver gang det blir snakk om at hun skal på skolen. Ane er bare hjemme. Hun orker ikke møte noen. Nå er det så lenge siden hun har snakket med de gamle vennene fra barneskolen at det bare ville føltes veldig flaut. Mamma og pappa har vært på flere møter med skolen. De har avtalt at hun kan snakke med helsesykepleier, at hun kan få sitte på et grupperom og at læreren skal komme innom hver dag etter oppstart med klassen og hjelpe henne i gang med oppgaver. Ane har prøvd. Hun kastet opp på veien og gikk hjem.

Ane er 14 år og det er sommerferien mellom 9. og 10. klasse. Hun blir kvalm hver gang hun hører noen le ute, hun hører isbilen, noen som spretter med en ball eller mamma foreslår at de skal gå å bade. Hun vil helst ha gardinene igjen så hun ikke ser om det er sol. Den vonde følelsen har tatt mye over. Plutselig kan hun bare bli så utrolig redd. Det er vanskelig å fortelle mamma og pappa om hvordan hun har det. De prøver å oppmuntre henne til å finne på noe med noen, men det går jo ikke. Alt er slitsomt, alt er umulig. En dag Ane er hjemme alene finner hun en barberhøvel på badekarkanten. Hun knekker den og begynner å rispe seg på innsiden av låret. Det gjør vondt. Det er fint at det gjør vondt. Da forsvinner alt annet en liten stund.

Ane er 15 år og går i 10. klasse. Hun har ikke vært på skolen siden november i fjor. Det er snart et år siden. I august oppdaget mamma at Ane kutter seg. Hun hadde funnet et håndkle på badet med mye blod på. Da mamma fikk se lårene til Ane tok de kontakt med legen. Legen sendte henvisning til BUP. Egentlig skal Ane være der hver tirsdag. Men hun vil ikke. Da må hun gå ut. Og de vil sikkert bare tvinge henne til å gå på skolen. Mamma og pappa er fortsatt på møter med skolen innimellom. De har stadig nye forslag til hva Ane skal gjøre når hun er på skolen. Hun har også fått tilbud om å være i en barnehage på utplassering en dag i uka. Ane orker ikke bli kjent med enda noen nye voksne.

Ane er 15 år og det nærmer seg avslutning på ungdomsskolen. Siden hun ikke klarer å komme til avtalene på BUP har BUP satt oppfølgingen på pause. Det er meningen at noen i kommunen skal ha samtaler med henne. Ane vet ikke helt hvem. Det er også meningen at Ane skal møte læreren sin på teams to dager i uka. Klassen har fått ny kontaktlærer. Ane har ikke møtt henne og vil heller ikke ta oppringningen når det kommer på teams. Skolen har foreslått at Ane kan møte læreren et annet sted enn på skolen. Ane orker ikke. Hun vil ikke gå ut.

Ane er 16 år og skulle ha begynt på videregående.

Ombudsrollen 2026-27

Mobbeombudets oppgaver er definert gjennom vårt mandat. For å innfri oppgavene i mandatet er det hensiktsmessig å sikre en god balanse mellom tre hovedområder for å innfri mandatets oppgaver.

- Tilgjengelighet for primærgruppen (barn, elever og foresatte) for å kunne innfri oppdraget om å gi hjelp og støtte som deres ombud. Dette er mobbeombudet viktigste oppgave og prioriteres høyest.
- Tilstedeværelse i praksisfeltet for å sikre innsikt i utfordringsbildet i Vestfold og Telemark, troverdighet i systemarbeidet og relasjon til det kommunale nivået.
- Drive systemrettet arbeid for å bidra til ansvarliggjøring og nødvendig kompetanse i kommunene. Det prioriteres å sikre virksomhetens ledernivå og skole- og barnehageeiers involvering, slik at de tar ansvar for å bygge forsvarlige systemer og kompetanse i sine virksomheter og kommuner.

Gjennom satsningen på tilstedeværelse på foreldremøter i barnehagen har ombudsrollen blitt bedre kjent blant ansatte og foreldre i barnehagen. Det er en økning i henvendelser fra barnehagene både med tanke på kompetanseheving inn mot ansatte og av henvendelser knyttet til enkeltbarn og barnegruppe. Det er også en økning i antall henvendelser fra foresatte på vegne av egne barn. Andelen henvendelser som gjelder barnehage/barnehagebarn er fortsatt lav sammenlignet med grunnskolen. Derfor er det hensiktsmessig å videreføre denne prioriteringen også i kommende skole- og barnehageår.

Mobbeombudet er avhengig av å ha tillit hos skoler, barnehager, kommuner, foresatte, elever og andre samarbeidspartnere. Det vil derfor være en kontinuerlig oppgave for ombudet å bygge et godt omdømme og etablerte forventninger til rollen. Det innebærer

- Stor bevissthet rundt hvordan vi fremstår i media, hva vi uttaler oss om, og hvordan våre uttalelser brukes.
- Trygg forvaltning av rollen i alle møter med skoler, barnehager, kommuner og foresatte. Vi er barnets og elevens ombud og stemme og skal arbeide for deres beste.
- Det er ikke ombudet som skal eie eller løse saken. Vi skal være en faglig støttespiller og drøftingspartner.
- All deltagelse på foreldremøter, i fagøkter og lignende skal vise faglig tyngde og klok og omsorgsfull ivaretagelse av de utfordringene barn og elever står i.
- Mobbeombudet skal tilstrebe synlighet og tilgjengelighet slik at vi når ut til de som har behov for vår støtte.

Ombudsrollen 2026-27

Nasjonalt mandat

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole.

Mobbeombudet skal i samarbeid med elev- og lærlingombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i videregående opplæring.

Gjennom følgende oppgaver:

Støtte og veilede barn, elever og foreldre i saker om psykososialt miljø

Jobbe forebyggende med informasjon og opplæring til barn, elever og foreldre

Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert

Bidra til dokumentasjon og erfaringsdeling i fylket og nasjonalt

Støtte elev- og lærlingombudet i arbeid med psykososialt miljø

Det er konkludert med at ordningen med de fylkesvise mobbeombudene skal gjøres til en permanent ordning. Hvordan den konkrete utformingen blir er fortsatt ikke avklart. Det er forventet at dette svares ut i løpet av 2026.

Når utformingen av mandatet for den permanente mobbeombudsordningen foreligger, vil nødvendige justeringer gjøres fortløpende. Disse endringene vil gjøres med informasjon til og i samarbeid med partene som er i kontakt med ordningen. Dersom dette medfører større endringer, vil politisk nivå varsles om dette.